

Met het decreet Kinderopvang van Baby's en Peuters, dat op 1 april 2014 in werking trad, wil de Vlaamse overheid de kinderopvang toegankelijker, transparanter en professioneler maken. Een aantal van de nieuwe regels heeft te maken met infrastructuur, veiligheid en gezondheid. KIDDO vroeg bij Kind en Gezin meer uitleg aan Greet Wissels en Yasmine De Mesel, beiden stafmedewerker Kwaliteit Kinderopvang, en aan Veerle De Vliegheer, deskundige infrastructuur bij Kind en Gezin.

Infrastructuur, veiligheid en gezondheid

De regels in het nieuwe decreet kinderopvang

Kinderopvang sleutelt al jaren aan kwaliteit. Met het nieuwe decreet Kinderopvang van Baby's en Peuters wil de Vlaamse overheid de professionaliteit in kinderopvang verder verhogen. Vanaf 1 april 2014 komen er voor de hele sector kwalificatievereisten, eenzelfde begeleider-kind-ratio en pedagogische ondersteuning.

Begeleider-kind-ratio

'Elke kinderopvang heeft voortaan een vergunning nodig. Een aantal van de voorwaarden om een vergunning te krijgen, heeft te maken met infrastructuur, veiligheid en gezondheid', legt Greet Wissels uit.

Infrastructuur

De grootste verandering op het vlak van infrastructuur, is dat organisatoren in de groepsopvang nu vooraf – dus vooraleer je een vergunning kunt krijgen – een attest over de infrastructuur nodig hebben. Voor gezinsopvang volstaat een verklaring op eer. 'Vroeger werd de infrastructuur pas gecontroleerd wanneer de opvang al open was. Nu kan niemand starten in een gebouw dat niet geschikt is', zegt Veerle De Vliegheer. 'Al tijdens hun zoektocht naar een pand, kunnen opvanglocaties trouwens gratis advies ontvangen (zie kader).'

'Verder blijven heel wat bestaande regels gelden', verzekert De Vliegheer. Volgens Greet Wissels is er op bepaalde punten zelfs een versoepeling. 'Omdat we nu meer rekening houden met de praktijk en de realiteit.'

Oppervlakte

'Wat de oppervlakte betreft, geldt voortaan één en dezelfde regel voor alle soorten opvang', zegt De Vliegheer. Per kind moet er in totaal minstens 5 m² zijn, waarvan minstens 3 m²

in de leefruimte. Over de grootte van de rustruimte doen we geen uitspraak. Zolang er maar voldoende plaats is om de bedden op een correcte manier te plaatsen en elk kind minstens 3 m² heeft in de leefruimte en minstens 5 m² in totaal.'

Gang en inkom

Nieuw voor alle sectoren is de verplichting om een circulatieruimte te hebben: vanaf 37 kinderen moet je elke leefruimte afzonderlijk via een gang kunnen bereiken, zonder dat je door andere leefruimtes moet. 'Op die manier willen we vermijden dat te veel passanten de rust in een leefgroep verstoren', aldus De Vliegheer. Voor andere ruimtes is de regelgeving dan weer versoepeld. 'Vroeger werd bijvoorbeeld een inkomsas gevraagd, nu is dat ruimer omschreven als "inkomzone". Vooral voor kleinere locaties is dat een goede zaak.' Nieuw is ook dat, indien de verzorging gebeurt in de leefruimte, de verzorgingszone niet meer wordt afgetrokken van de totale oppervlakte. 'We merkten dat er in de groepsopvang om die reden werd bekibbeld op de verzorgingshoek.'

Naar buiten

Ook voor de buitenruimte werden de regels versoepeld: die moet nu niet meer noodzakelijk grenzen aan het gebouw. 'Een eigen tuin is natuurlijk het beste', zegt De Vliegheer. 'Maar als je het park om de hoek op een vlotte en veilige manier met de kinderen kunt bereiken, dan wordt dat als buitenruimte ook toegelaten.'

Licht en lucht

De vraag naar natuurlijk daglicht en ventilatie is niet nieuw, wel het feit dat nu een meetbare norm vastligt. De ramen moeten minstens één twaalfde van de vloeroppervlakte

'Elke kinderopvang heeft voortaan een vergunning nodig. Een aantal van de voorwaarden hiervoor, heeft te maken met infrastructuur, veiligheid en gezondheid'

Greet Wissels

'Niemand kan meer starten in een gebouw dat niet geschikt is. Tijdens je zoektocht naar een pand, krijg je hiervoor gratis advies' Veerle De Vliegheer

beslaan en de koolstofdioxideconcentratie moet onder de 1.200 ppm blijven.'

Veiligheid

Brandveiligheid

'Aan de regels voor brandveiligheid is weinig veranderd, behalve dat ze werden herschreven in duidelijker taal en dat de brandweer vanaf nu op een uniforme manier brandweerattesten zal uitreiken. Groepsopvang moet voor een vergunning een A- of B-attest kunnen voorleggen. Gezinsopvang zorgt voor brandpreventie en voor veilige evacuatiemogelijkheden, we bekijken momenteel hoe dit aangetoond zal worden.'

Groepsgrootte

Vroeger gold voor de erkende opvang geen maximale groepsgrootte. Nu wordt de lat voor iedereen gelijk gelegd: maximum 18 kinderen per leefgroep met minimum twee begeleiders. 'Dus ook al heb je vier begeleiders in de leefgroep, er kunnen nooit 20 kinderen samen in een groep zijn', zegt Yasmine De Mesel. 'Dat is een grote verandering, daarom is een overgangstermijn voorzien van drie jaar. Bestaande opvanglocaties hebben de tijd om zich hieraan aan te passen. En als ze op een kwalitatieve manier in grotere groepen kunnen werken, bestaat de mogelijkheid om een afwijking aan te vragen. Maar voor nieuwe opvang is de groepsgrootte meteen van kracht: voor hen is het een startvoorwaarde.'

Huisdieren

'Voortaan geldt voor iedere opvang de regel dat dieren buiten het bereik van de kinderen blijven, om redenen van veiligheid en hygiëne', aldus De Mesel. 'In de praktijk betekent dit niet dat onthaalouders hun hond of kat moeten

wegdoen. Alleen mogen de dieren niet rondlopen tussen de kinderen. Vaak volstaat het om het dier tijdens de opvang afzijdig te houden of om een afsluiting te plaatsen.' Betekent dit dat kippen, eendjes of geiten voederen nu uit den boze is? 'Nee, dat mag. Onder toezicht en op voorwaarde dat de kinderen daarna hun handen wassen.'

Risicoanalyse

'Wie in de kinderopvang werkt, is iedere dag bezig met veiligheid en gezondheid', vult Wissels aan. 'Bij alles wat je doet, houd je rekening met mogelijke risico's. Het nieuwe is dat je dat nu op een systematische manier moet doen en met een bijhorend actieplan.' Op de website van Kind en Gezin (zie kader) staat een vrij te gebruiken checklist. 'Die lijst is gebaseerd op de meest voorkomende risico's per leeftijd en op onze ervaring met het opvolgen van ernstige ongevallen in de kinderopvang', vertelt De Mesel. 'Met een vragenlijst doorloop je je hele opvang. We raden zelfs aan om op kindhoogte op verkenning te gaan om risico's nog beter te kunnen inschatten. Bij voorkeur maken verantwoordelijken die analyse samen met de begeleiders. Hoe meer mensen betrokken worden, hoe meer risico's ze wellicht zien. Als je de ongevallen- en gezondheidsrisico's in kaart hebt gebracht, stel je een actieplan op om ze te minimaliseren, met een tijdsplan erbij. Uiteraard is het daarna niet afgelopen, je moet continu alert blijven voor risico's. Een voorbeeld: als je een glijbaan plaatst in de speelruimte, dan moet het toestel zelf veilig zijn, maar evengoed moet je andere mogelijke risico's bekijken: staat ze niet te dicht bij een radiator met scherpe hoeken? Ligt er een mat rond zodat kinderen niet op de harde vloer vallen? Voor welke leeftijd is ze geschikt? En, als er ook kinderen van andere leeftijden in de groep zitten, welke risico's lopen zij dan? En ►

'Iedere opvang, ongeacht het aantal kindplaatsen, heeft voortaan procedures nodig voor crisissen en grensoverschrijvend gedrag'

Yasmine De Mesel

hoe kun je in extra toezicht voorzien om het risico te beperken? Al die aspecten moeten worden opgenomen in de risicoanalyse.'

Bestaande opvang hoeft zo'n risicoanalyse niet meteen volledig klaar hebben. Dringende onveilige of ongezonde situaties, verhelp je natuurlijk wel zo snel mogelijk. Ten laatste tegen 1 april 2016 moet de risicoanalyse volledig uitgewerkt zijn. Nieuwe initiatieven wachten hier niet mee, voor hen is zo'n risicoanalyse een startvoorwaarde.

Crisis

Iedere opvang, ongeacht het aantal kindplaatsen, heeft voortaan procedures nodig voor crisissen en grensoverschrijvend gedrag. 'Bij grensoverschrijvend gedrag moet de procedure handelen over preventie, detectie en reactie. Bij crisissen heeft elke opvang een plan van aanpak nodig bij drie concrete situaties: één met reanimatie, één met evacuatie en één andere situatie die kan voorkomen in jouw opvang', zegt De Mesel.

Wie bel je wanneer zich een crisis voordoet? Kan de opvang voor hulp terecht bij hun burens? Welk teamlid doet wat? 'Daarover moet elke locatie vooraf nadenken', benadrukt De Mesel. 'Iedere opvang moest al een crisisprocedure hebben op papier, en uit inspectieverslagen weten we dat dit niet zo eenvoudig was. We hebben daarom ondersteunend materiaal uitgewerkt, onder meer een online leermodule. Daarin stellen we een aantal vragen. Als die beantwoord zijn, is de procedure aangepast aan de eigen opvanglocatie. Voor de zelfstandige sector, waarvoor de procedure over grensoverschrijvend gedrag nieuw is, worden er ook workshops georganiseerd in samenwerking met Voorzet. Alle info vind je via de online leermodule.

Gezondheid

Veilig slapen

'Over veilig slapen is al heel veel inkt gevloeid', zegt De Mesel. 'Maar in het verleden bleef het altijd bij aanbevelingen. Nu is dat effectief in regelgeving gegoten, en dat is een goede zaak. De regelgeving bepaalt dat ieder aanwezig kind een veilig bed moet hebben, wat een veilige wieg of

kinderbed is en hoe je de bedden op een veilige manier plaatst. Het meest opvallende is wellicht de passage over de slaaphouding: kinderen jonger dan 1 jaar worden op de rug te slapen gelegd. Dat was tot nu slechts een advies dat we niet konden afdwingen. Nu is het een vergunningsvoorwaarde. In KIDDO 2 (2014) staat uitgebreid hoe je ouders hierover informeert. Als ouders aan buiklig vasthouden, zonder dat daarvoor een medische reden is, dan kun je hen een attest laten tekenen waarin ze zeggen dat ze de risico's en de regelgeving kennen en toch kiezen voor buikslap. In dat opzicht is er nu veel meer duidelijkheid.'

Wennen

Ook nieuw is dat wennen in de wetgeving is opgenomen. 'Wennen was in veel opvanginitiatieven al een gangbare praktijk', zegt Wissels. 'Tot nu was het iets wat we sterk aanbevelen, nu is het ook een wettelijke verplichting. Het is belangrijk in functie van het partnerschap dat kinderopvang met ouders aangaat, maar ook in functie van het veilig slapen. Want de meeste ongevallen in de slaap gebeuren tijdens de eerste opvangweek, wat wijst op een mogelijk verband met stress. Daarom willen we de overgang van thuis naar de opvang zo geleidelijk mogelijk laten verlopen.'

Geen reden tot paniek

Volgens Kind en Gezin is er in het werkveld veel ongerustheid. 'Wie de zaken grondig bekijkt', zegt De Vliegheer, 'zal zien dat het in vele gevallen gaat om dingen die je al iedere dag doet in je job, zij het misschien op een minder systematische manier. Met name de risicoanalyse vraagt wat extra werk, daar zijn we ons van bewust. Net daarom zorgen we ook voor de nodige ondersteuning (zie kader).' ◀

Meer info

- Voor gratis advies over je infrastructuur, stuur je via het contactformulier op de website van Kind & Gezin het plan door van het gebouw dat je als opvang wilt inrichten.
- Een checklist voor de risicoanalyse vind je op www.kindengezin.be/kinderopvang/werkinstrumenten/risicoanalyse
- Een vragenlijst voor het opstellen van procedures over grensoverschrijvend gedrag vind je op www.kindengezin.be/kinderopvang/sector/werkinstrumenten/grensoverschrijvendgedrag